

Szénási Jonathan Sándor

A Függetlenségi nap és az izraeli bélyegkiadás

A posta szó eredete: Caius Julius Caesar lovasfutár-intézményt hozott létre előbb hadi, majd állami hírszolgálatra. A katonai és állami utak mentén állomásokot állított fel. Ezeket posita státióznak nevezték. Később ez lerövidült, és a legtöbb nyelv átvette.¹ A postaszolgálat évszázadokon át az uralkodó réteget szolgált.

A termelés és a kereskedelem fejlődése a közepkorban már megkívánta a szélesebb rétegek számára is elérhető postaszolgálat kiépülését. A legrégebb városi postaszolgálatot a Hansa-szövetség szervezte Brémában a XII. század közepén.² Az első nemzetközi postákat a kereskedőcéhek alapították, tagjaik részére, ugyancsak a XII. században.³ A mészárosok céhe járt az élen, valószínűleg nem véletlenül: a jó minőségű vágóállatok gyakran nagy távolságról hajtották a biztosan és jól fizető piacokra, így például hajdúink az Alföldről a nyugat-európai piacokra. A nagy távolságokra való hajtás nagy szakértelmet, gyakorlott és megbízható embereket kívánt, így megfelelő alapot jelentett a postaszolgálat működtetéséhez.

Feltételezhetően az állathajtással függ össze az is, hogy a mészárosok céhe használta először a kürtöt mint postai jelzőeszközt, vagyis a postakürtöt.⁴ A német Metzger Post 1637-ig működött, akkor beolvaszt a Római Szent Birodalom hivatalos postaszolgálatába.

A posta sokáig különböző ráírásos jelzésrendszereket alkalmazott a küldeményeken. Először a postai településbélyegzők használatát vezették be, 1722-től a feladási hely egyértelmű azonosítása érdekében. A postabélyeg megjelenése előtti időszak bizonyíthatóan postai szolgálat útján kézbesített leveleit a szakirodalom „bélyeg előtti levelek” névvel illeti, és külön gyűjtési területet képez.⁵

A küldemények bérmentesítésének egyszerűsítése és egységesítése érdekében elsőként Angliában vezették be a postabélyegyet. A bélyeg Viktória királynőt ábrázolta, és 1840. május 6-án jelent meg, 1 (fekete) és 2 (kék) penny névértékben.⁶ 1902-ig Angliában nem is jelent meg más ábrázolás bélyegen – bár kerekén 100 bélyeg⁷ adott ki a brit posta

–, mint a királynőé. 1902-től sem a „téma” változott, csak az uralkodó személye.

Angliához hasonlóan szinte mindenütt az uralkodót (az Amerikai Egyesült Államokban az addig volt elnököket,⁸ Franciaországban pedig a köztársaságot jelképező Marianne-t, illetve Napóleont⁹), illetve az állami, majd postai szimbólumokat ábrázolták a korai időszak bélyegei.

Az első „motívumbélyegyet” Kanadában bocsátották ki 1851-ben. A hat darabból álló sorozat három címlete Viktória királynőt, egy címlete Albert herceget, egy címlete Jacques Cartier francia felfedezőt ábrázolta, míg a 3 pennys egy hódot, természetes környezetében.¹⁰ Az első „motívumsorozatot” az Amerikai Egyesült Államok jelentette meg 1893-ban, Amerika felfedezésének 400. évfordulója alkalmából.¹¹

A bélyeggyűjtők részéről egyre erősebb volt az igény a „motívumbélyegekre”. Magyarországon az 1896-os millenniumi eseményekhez kapcsolódva sürgették a bélyeggyűjtők az „unalomig megszokott rajzolatok helyett” olyan új bélyegeket kiadását, amelyek hazánk értékeit mutatnák be, hogy a külföldiek jobban megismerjék Magyarországot. A kereskedelemügyi miniszter 94 687/909. számú rendeletével meg is hirdetett egy nyilvános bélyegterv pályázatot, amelynek eredményét 1910. március 23-án nyilvánosságra is hozták, új motívumot hordozó bélyeg kiadására mégsem került sor. Az 1888-as postaegyezmény miatt Magyarország 1916. október 1-jéig nem tudott önálló bélyegyet kiadni, mivel Ausztriával közös díjterületet alkotott.¹² Az 1916-ban megjelent úgynevezett fehérszámú arató tekinthető az első olyan magyar bélyegnek, amely már túlmutat a funkción, és motívumot hordoz.¹³ Ez a magyar gazdaság, amely alapvetően agrárgazdaság volt, leginkább emberpróbáló munkáját, az aratást ábrázolja.¹⁴ A bélyegkép Tull Ödön munkája, és a már említett 1909-es pályázat II. díját nyerte. A továbbiakban a két világháború, illetve a totalitárius diktatúrák erős hatást gyakoroltak a bélyegkiadások motívumkincsére, ám ezzel együtt is elmondhatjuk, hogy a meg-

jelenő motívumok képet adnak a kibocsátó országról és identitásáról.

Bár postaszolgálat a török impérium és a brit mandátum időszakában is működött a Szentföldön, jelen kereteink között kizárólag az izraeli („héber posta”) bélyegkiadást, azon belül is a Függetlenségi nap mint motívum megjelenését, változását kísérjük figyelemmel.

A Függetlenségi nap tiszteletére 1950. április 23-án jelent meg először bélyeg (kétcímletű sor), a „Második Függetlenségi nap”.¹⁵ A sorozat témája az alija, a hazatérés az Ígéret Földjére. A 20 pruta címletű bélyegen egy férfi szerszámmal veri szét a tengerparti szögesdrót akadályt a kikötni szándékozó hajó előtt. A bélyeg szelvényének felirata: Mózes V 26,8, „erős kézzel és kinyújtott karral, nagy félelmetes tettekkel”.¹⁶ A kép és a bibliai idézet nyilvánvaló utalás a britek zsidóellenes politikájára, amellyel elzárták az Ígéret Földjére vezető utat a nemzetiszocialista uralom (és az „Endlösung”) elől menekülő zsidók előtt.¹⁷ A 40 pruta címletű bélyegen hajókat és repülőket látunk a beépített tengerpart előtt, háttérben a felkelő nappal. A bélyeg felirata: „Szabadság és függetlenség, a diaszpóra egybegyűjtése.” A hajók és a repülők így egyszerre jelenthetik a szabadságot és függetlenséget védelmező vízi és légierőt, illetve a szétszórásban élők alijáját, hazatérését segítő közlekedési eszközöket. A szelvény felirata egy Shaul Tchernichovsky-¹⁸ idézet: „A mi napunk is keletről kel fel...”. Ez valószínűleg utalás arra, hogy a legnagyobb náci haláltáborokat a szovjet Vörös Hadsereg szabadította fel,¹⁹ az ENSZ-ben a Szovjetunió Izrael mellett szavazott,²⁰ (ellentétben a britekkel, akik tartózkodtak) és a függetlenségi háború során a szovjet érdekszférába került Csehszlovákián keresztül kapott fegyvereket²¹ az élet-halál harcát vívó zsidó állam.

A 3. Függetlenségi nap tiszteletére 1951. május 9-én jelent meg kétcímletű sor. A 15 pruta címletű bélyegen a Jesa' erőd látható. Az erődöt a britek építették a libanoni határ közelében 1938-ban, hogy megerősítsék a helyzetüket Galileában. Részben a zsidók szárazföldi beszivárgását akarták megelőzni északról, részben a zsidó települések és a brit megszálló erők ellen is harcoló arab fegyveres csoportok részére való fegyvercsempészt. 1948. április 15-én a britek kiürítették az erődöt, és – az előzetes egyeztetésekkel ellentétben²² – átadták az arab fegyvereseknek, akik így elvágták az összeköttetést az északi és a déli zsidó települések között. Bár a Hagana már aznap döntött az erőd elfoglalásáról, az többszöri próbálkozással csak május 17-re sikerült. A harcokban a Palmah 28 fegyverese esett el, ezért nevezik 28-as Erődnek is.²³ A 40 pruta címle-

tű bélyegen a Kastel látható. A Kastel 790 méteres csúcsa a Jeruzsálemben vivő út keskeny völgye fölé magasodik. Nevét onnan kapta, hogy a keresztiesek, felismerve stratégiai jelentőségét, erődöt (Castellum) építettek a csúcsára, ahonnan ellenőrizni tudták a Földközi-tenger és Jeruzsálem közti forgalmat. A vár idővel rommá lett, de a XIX. században arabok telepedtek le a környékén, és a falut el-Kastelnek hívták. A függetlenségi háború idején, amikor a Jeruzsálem zsidó részét támadó arabok rájöttek, hogy nem tudják legyőzni, megpróbálták elzárni a Jeruzsálemben vivő utat, hogy ne jusson be élelmiszer a városba és kiéheztessék a zsidó lakosságot. Megindult a harc mindkét oldalról az út ellenőrzéséért. A zavaros helyzetben 1948 áprilisában el-Kastel arab lakói elmenekültek. A magaslat többször is gazdát cserélt, s a harcok során a Palmah 41 harcosa esett el.²⁴ Mindkét bélyeg szelvényén Izrael állam címere és a „Függetlenségi nap” felirat látható a héber és a keresztény évszámmal.

A 4. Függetlenségi nap tiszteletére 1952. április 29-én jelent meg 3 címletű sor. A 30 pruta címletű bélyegen Yad Mordechai látható. A Yad Mordechai kibucot 1943. december 5-én alapították a haSomer haCaír mozgalomhoz tartozó lengyelországi zsidók az Askelont Gázával összekötő út mellett. A nevét (magyarul: Mordehaj emléke) Mordechai Anilevich emlékére kapta, aki a haSomer haCaír tagja volt, és a varsói gettófelkelés során esett el a németekkel vívott harcban. A függetlenségi háború során 1948. május 19-én az egyiptomi hadsereg megtámadta a mindössze 130 tagot és 16 katonát számláló kibucot. 5 napig tudták tartani magukat, 26 halottat vesztve, majd elmenekültek. A november 5-i ellentámadás során sikerült kiverni az egyiptomiakat, majd a túlélő tagok újjáépítették a lerombolt kibucot.²⁵ A 60 pruta címletű bélyegen Deganja látható. A Deganja kibucot 1910-ben alapították szocialista cionisták a Jordán folyó keleti partján, ott, ahol kifolyik a Genezáret-tóból. 1948. május 14-én a szír hadsereg páncélosokkal vonult fel ellene. A hosszú napokig tartó súlyos harcokban végül meghátrálásra kényszerítették a szír támadókat. A deganjai katonai temetőben 67 hősi halott alussza álmát.²⁶ A 110 pruta címletű bélyegen Cfat (Szafed) látható. Cfat ősi, vegyes lakosságú város volt, két évezredes zsidó szellemi központ, a XX. század közepén többszörös arab többséggel. Amikor kiderült, hogy az 1947. november 29-i terület-megosztás értelmében a város a zsidó állam része lesz, az addig közös önkormányzattal, békében élő városban hatalmas lett a feszültség. December 13-án az arab piacon megöltek egy zsidó rendőrt, majd január 1-jén megtámadták a zsidó negyedet. Mivel a

támadás befulladt, mindkét oldal külső segítséget kért. A britek, látva hogy nem urai a helyzetnek, előrehozták a kiürítést április 16-ra. Távozásuk után azonnal megindult az arab támadás. A harcok egészen május 10-ig tartottak, amikor a Palmah harcosai kiszorították az arab fegyveres erőket a városból. Velük együtt elmenekült az arab lakosság nagy része is.²⁷ A bélyegszelvényen ekkor jelent meg először Izrael állam címere és a „Függetlenségi nap” felirat mellett az „Önállóságunk harcosainak emléknapja” felirat, csak héber évszámmal.

Az 5. Függetlenségi nap tiszteletére 1953. április 19-én jelent meg bélyeg. A 110 pruta címletű bélyegen öt szál pipacs látható, háttérben egy ötös számmal és az állami címer. A bélyegszelvényen Izrael állam címere és a „Függetlenségi nap” felirat mellett az „Önállóságunk harcosainak emléknapja” felirat látható, héber és keresztény évszámmal.

A 6. Függetlenségi nap tiszteletére 1954. május 5-én jelent meg kétcímletű bélyegsor. A 60 pruta címletű bélyegen Jehiam romjai láthatóak, pipacsokkal. A vár eredeti neve Qala'at Dzsidin volt. A keresztések által 1220-ban Akó védelmére épített, és Baibars mameluk szultán által 1271-ben lerombolt vár romjain az 1760-as években Zahír al-Umar emelte a ma már csak romjaiban látható várat, amit 1775-ben Ahmed pasa rombolt le.²⁸ A romok mellett 1946. november 27-én alapítottak kibucot a haSomér haCaír Magyarországról alijázott tagjai. 1948. január 21-én érte az első arab támadás a kibucot. A kibuc lakói a romos várban kerestek menedéket. A harcok miatt az egész környéken (Haifa, Ako, Naharija, Jehiam) megbénult a közlekedés. A brit közvetítés eredményeként március 24-én megállapodás született az arab és a zsidó fél között az útzárak kölcsönös feloldásáról. A megállapodás alapján a Hagana emberei megpróbálták (vaslemezekkel „páncélozott” teherautókkal) élelmiszert vinni az ostromlott településekre. Március 26-án el is jutottak Nahariára és a közeli kibucokba. Március 27-én viszont a Jehiamba indult konvoj az út egy igen keskeny részén úttorlaszba futott, és egy körülbelül 300 fős, jól felfegyverzett arab támadócsapat kezdte löni. A konvojban utazó 89 emberből 47-en maradtak holtan a járművek körül, és többeknek csak sebesülten sikerült elmenekülni. A Jehiamban körülzártak ellátását ezután repülőkről ledobott csomagokkal oldották meg. Az ostromzár május 21-re ért véget, amikor a Karmeli zászlóalj felszámolta a támadó fegyveres csoportokat.²⁹ A 350 pruta címletű bélyegen Gesher hídjá látható, liliomokkal. A kibucot, mely nevét is a hídról kapta 1939-ben alapították Németországból alijázott fiatalok. Maga a híd fontos stratégiai pont volt, hiszen

ez kötötte össze a Jordán keleti és nyugati partját, ezért a mandátum idején brit rendőrségi állomás védte. 1948. április 27-én délután 5 körül észlelte a kibuc őrsége, hogy bevonták a zászlót a rendőrség épületéről, és páncélozott járművek viszik a brit állományt Bét Seánba. A kibuc tagjai azonnal elfoglalták az üres épületet, és bezárkóztak. Este 8 körül elkezdődött a tüzérségi roham, amely két napig tartott. 29-én a mukhtar ultimátumot adott a megadásra, és mivel elutasító választ kapott, 30-án felhagytak az ostrommal. A második támadás a Függetlenségi Nyilatkozat felolvasása után érte Geshert. Mivel a Jordán keleti partján készenlétben állt az iraki légió, hogy május 15-én lerohanja a Jarmuk és a Tavor patak közti területet, 14-én Emil Brig felrobbantotta a közúti és a vasúti hidat a Jordán felett. Az irakiak így 15-én csak tüzérségi támadást tudtak indítani, amire a zsidó védők nem válaszoltak. 16-án ezért abbahagyták a tüzelést, és délután négy körül gyalogsági rohamot indítottak, amelyet (hidak híján) nem tudtak páncélosokkal támogatni. Gesher védői a támadást visszaverték. 17-én az irakiak újabb támadást indítottak, amelyet ezúttal 21 páncélozott jármű is támogatott. Megközelítették a rendőrség épületét, és sikerült berobbantaniuk a kapuját, de az élen haladó páncélost a védők Molotov-koktéllal lángba borították. A hatodik páncélos elvesztése után elakadt a támadás, de az ostromgyűrűt csak május 22-re sikerült felszámolni a Golan hadosztálynak.³⁰ A bélyegszelvényeken ezúttal is Izrael állam címere látható, de a „Függetlenségi nap” felirat apróbb betűs, mellette az „Önállóságunk harcosainak emléknapja” felirat nagyobb betűs, héber és keresztény évszámmal.

A 7. Függetlenségi nap tiszteletére 1955. április 26-án jelent meg bélyeg. A 150 pruta címletű bélyeg rajza a Szentély menőrájának Titus diadalívéről³¹ ismert képe, amely egyben Izrael állam címere is. A zöld háttérből kiemelkedik a hét vörös láng, amely itt a legújabb kori függetlenség hét évére emlékeztet. A bélyegszelvényen ezúttal is Izrael állam címere látható, és a „Függetlenségi nap” felirat ezúttal is apróbb betűs, míg mellette az „Önállóságunk harcosainak emléknapja” felirat nagyobb betűs, héber és keresztény évszámmal.

A 8. Függetlenségi nap tiszteletére 1956. április 12-én jelent meg bélyeg. A 150 pruta címletű bélyeg rajza egy kék-fehér csíkos zászló, amely nyolcast formáz. A zászlórúd hegyén Izrael állam címere. A bélyegszelvényen ezúttal is Izrael állam címere látható, és a „Függetlenségi nap” felirat ezúttal is apróbb betűs, míg mellette az „Önállóságunk harcosainak emléknapja” felirat nagyobb betűs, héber és keresztény évszámmal.

A 9. Függetlenségi nap tiszteletére 1957. április 29-én jelent meg bélyeg. A 250 pruta címletű bélyeg rajza egy katonai repülőgép, amely kondenzcsíkjával kilencest formáz. A bélyegszelvényen ezúttal is Izrael állam címere látható. A „Függetlenségi nap” felirat ezúttal is apróbb betűs, míg mellette az „Önállóságunk harcosainak emléknapja” felirat nagyobb betűs, héber és keresztény évszámmal.

A 10. Függetlenségi nap tiszteletére 1958. április 21-én jelent meg bélyeg. A 400 pruta címletű bélyeg rajza egy stilizált menóra, amelynek középső karjából olajág nő ki, tíz levéllel, amely a legújabb kori államiság tíz évét szimbolizálja. A bélyegszelvényen ezúttal is Izrael állam címere látható, a tízes nagy zöld betűkkel. A „Függetlenségi nap” felirat ezúttal is apróbb betűs, míg mellette az „Önállóságunk harcosainak emléknapja” felirat nagyobb betűs, ezúttal héber és keresztény évszám nélkül.

A 11. Függetlenségi nap tiszteletére 1959. május 11-én jelent meg háromcímletű bélyegsor, a Szentföld vadvirágainak³² képeivel. A 60 pruta címletű bélyeg pipacsot, a 120 pruta címletű bélyeg cikláment, a 300 pruta címletű bélyeg nárciszt ábrázol. A bélyegszelvényen ezúttal is Izrael állam címere látható, de a „Függetlenségi nap” felirat apróbb betűs, mellette az „Önállóságunk harcosainak emléknapja” felirat nagyobb betűs, héber és keresztény évszámmal.

A 12. Függetlenségi nap tiszteletére 1960. április 27-én jelent meg kétcímletű bélyegsor, ismét a Szentföld két vadvirágának képével. A 0,12 lírás címleten fehér virágú homoki lilium,³³ míg a 0,32 lírás címleten a csak éjjel nyíló, sárga virágú lizetszépe³⁴ látható. A bélyegszelvényen ezúttal is Izrael állam címere van, héber és keresztény évszámmal, a „Függetlenségi nap” felirat nagyobb betűs, az apróbb betűs szöveg pedig „a függetlenségi háború és az Izraeli Védelmi Erők hősi halottainak emléknapja” felírra változott.

A 13. Függetlenségi nap tiszteletére 1961. április 18-án jelent meg háromcímletű bélyegsor, ismét a Szentföld vadvirágainak képével. A 0,07 lírás címlet mirtuszt,³⁵ a 0,12 lírás címlet tengeri hagymát,³⁶ míg a 0,32 lírás címlet oleandert³⁷ (leandert) ábrázol. A bélyegszelvényen ezúttal is Izrael állam címere látható, héber és keresztény évszámmal, ismét a „Függetlenségi nap” felirat nagyobb betűs, az apróbb betűs szöveg pedig „az Izraeli Védelmi Erők hősi halottainak emléknapja” felírra változott.

A 14. Függetlenségi nap tiszteletére 1962. április 30-án jelent meg kétcímletű bélyegsor. A 0,12 lírás bélyegen az izraeli légierő sugárhajtású gépe, a 0,30 lírás bélyegen repülőkötelék látható. A bélyegszelvényen ezúttal is Izrael állam címere van, héber és

keresztény évszámmal, a „Függetlenségi nap” felirat nagyobb betűs, az apróbb betűs szöveg pedig „az Izraeli Védelmi Erők hősi halottainak emléknapja”.

A 15. Függetlenségi nap tiszteletére 1963. április 25-én jelent meg háromcímletű bélyegsor, ismét szentföldi vadvirágok képével. A 0,08 lírás címlet fehér liliumot,³⁸ a 0,30 lírás címlet mályvarózsát,³⁹ a 0,37 lírás címlet Saron tulipánját⁴⁰ ábrázolja. A bélyegszelvényen ezúttal is Izrael állam címere látható, héber és keresztény évszámmal, a „Függetlenségi nap” felirat nagyobb betűs, az apróbb betűs szöveg pedig „az Izraeli Védelmi Erők hősi halottainak emléknapja”.

A 16. Függetlenségi nap tiszteletére 1964. április 13-án jelent meg háromcímletű bélyegsor. A tudományos témákat megjelenítő sorozat 0,08 lírás címletén a földtani spektroszkópia, a 0,35 lírás címleten az élő sejtek makro-molekuláris kutatása, a 0,70 lírás címleten az elektronikus számítógép stilizált ábrázolása látható. A bélyegszelvényen ezúttal is ott található Izrael állam címere, a „Függetlenségi nap” felirat héber és keresztény évszámmal, alatta pedig „az Izraeli Védelmi Erők hősi halottainak emléknapja”.

A 17. Függetlenségi nap tiszteletére 1965. április 27-én jelent meg bélyeg. A 0,37 lírás címleten a vízi erőmű nagy csatornájának stilizált ábrázolása látható. Ez Izrael hatalmas vállalkozása volt, amellyel az esősebb északi vidék vizét a vízben szegényebb középső és déli országrészekre szállította. A tervet 1956-ban hagyta jóvá a kormány, 1959-ben kezdtek meg az építést, és 1964-ben sikerült átadni. Az Izraelben felhasznált ivóvíz mintegy felét ez a vezeték szállítja.⁴¹ A bélyegszelvényen ezúttal is ott található Izrael állam címere, a „Függetlenségi nap” felirat héber és keresztény évszámmal, alatta pedig „az Izraeli Védelmi Erők hősi halottainak emléknapja”.

A 18. Függetlenségi nap tiszteletére 1966. április 20-án jelent meg háromcímletű bélyegsor. Az ünnephez kapcsolódó témákat megjelenítő sorozat 0,12 lírás címletén fellobogózott település, a 0,30 lírás címleten tűzijáték, a 0,80 lírás címleten a haditengerészet és a légierő gépeinek stilizált ábrázolása látható. A bélyegszelvényen ezúttal is ott van Izrael állam címere, a „Függetlenségi nap” felirat héber és keresztény évszámmal. Viszont sem most, sem később nem szerepel rajta „az Izraeli Védelmi Erők hősi halottainak emléknapja” felirat. Ennek az az oka, hogy a Hősi halottak emléknapja 1966-tól külön bélyeget kapott, amely minden évben egy napon jelenik meg a Függetlenségi nap alkalmából megjelenő bélyeggel vagy bélyegsorral. A bélyegképek többsége valamelyik egység vagy fegyver-

nem emlékműve, köztük 1984-ben a drúzok emlékháza, 1999-ben pedig a beduinok emlékműve, akik nem zsidó izraeli állampolgároként az Izraeli Védelmi Erő kötelékében haltak hősi halált.⁴² A hősi halottak emléknapja tiszteletére minden évben jelenik meg bélyeg,⁴³ miközben (mint látni fogjuk) a Függetlenségi nap előtt nem minden esztendőben tisztelegtek bélyegkiadással.

A 19. Függetlenségi nap tiszteletére 1967. május 10-én jelent meg háromcímletű bélyegsor, amely az izraeli légierő történetét mutatja be. A 0,15 lírás címleten egy propelleres monoplán, a 0,30 lírás címleten már sugárhajtású gép, a 0,80 lírás címleten az akkor legmodernebb sugárhajtású gép ábrázolása látható. Utóbbi háttérében a Macada erődje ismerhető fel, amelynek kultikus jelentősége⁴⁴ van az izraeli honvédelmi nevelésben. A bélyegszelvényen ezúttal is ott található Izrael állam címere, a „Függetlenségi nap” felirat héber és keresztény évszámmal.

A 20. Függetlenségi nap tiszteletére 1968. április 24-én jelent meg kétcímletű bélyegsor. A grafikák a 0,15 lírás címleten az aliját,⁴⁵ a 0,80 lírás címleten a letelepedést ábrázolják. A bélyegek szelvényén ezúttal nem az állami címer látható, hanem egy stilizált menóra a 20-as számmal, alatta pedig héberül és angolul, hogy „húsz éve független Izrael”.

Az esztendő érdekessége, hogy ugyanazon a napon még egy Függetlenségi napi bélyeg megjelent, a „Függetlenségi nap – 20 éves Izrael Védelmi Hadereje”. A 0,40 líra címletű bélyeg egy kardot ölelő olajfaágat ábrázol, amely köré egy különböző kiegészítéseket jelölő színes csík tekeredik. Ennek szelvényén ezúttal is az állami címer van, alatta pedig héberül, hogy „húsz éve független Izrael”.

A 21. Függetlenségi nap tiszteletére 1969. április 16-án jelent meg kétcímletű bélyegsor. A 0,15 lírás bélyeg egy stilizált páncélost, a 0,80 címletű egy hadihajót ábrázol. Mindkét bélyeg szelvényén Izrael állam címere látható, és a „Függetlenségi nap” felirat olvasható a héber és a keresztény évszámmal.

A 22. Függetlenségi nap tiszteletére 1970. május 6-án jelent meg háromcímletű bélyegsor, ismét szentföldi vadvirágok képével. A 0,12 lírás címlet egy Izraelben kipusztulással fenyegetett,⁴⁶ de Magyarországon igen elterjedt⁴⁷ növényt, mocsári kosbort, a 0,15 lírás címlet sivatagi liliomot,⁴⁸ a 0,80 lírás címlet csillagfürtöt⁴⁹ ábrázol. A bélyegszelvényen ezúttal ismét Izrael állam címere látható, és a „Függetlenségi nap” felirat olvasható héber és keresztény évszámmal.

A 23. Függetlenségi nap tiszteletére 1971. április 13-án jelent meg négycímletű bélyegsor (és emlékkisív) Jeruzsálem óvárosának kapuival. A 0,15 lírás címlet a Jaffa kaput, a 0,18 lírás címlet az Új kaput,

a 0,35 lírás címlet a Sikemi kaput (arabul bab el-amud, azaz Oszlopos kapu, de a britek Damaszkuszi kapunak hívják), míg a 0,85 lírás címlet a Heródes kaput ábrázolja. A bélyegszelvényen ezúttal is Izrael állam címere látható, és a „Függetlenségi nap” felirat olvasható héber és keresztény évszámmal.⁵⁰

A 24. Függetlenségi nap tiszteletére 1972. április 17-én jelent meg négycímletű bélyegsor (és emlékkisív) Jeruzsálem óvárosának további kapuival. A 0,15 lírás címlet az Oroszlános kaput (keresztény szóhasználatban István kaput⁵¹), a 0,18 lírás címlet az Irgalmasság kaput, (magyarul Ékes kaput,⁵² angolul Arany kaput), a 0,45 lírás címlet a Szemét kaput, míg a 0,55 lírás címlet a Cion kaput ábrázolja. A bélyegszelvényen ezúttal is Izrael állam címere látható, és a „Függetlenségi nap” felirat olvasható héber és keresztény évszámmal.⁵³

1972. augusztus 8-án a bibliai újévet köszöntő bélyegsorozattal egy időben „Izrael 25. éve” névvel megjelent egy 1,00 lírás bélyeg, melynek motívuma a 25. évforduló hivatalos logója látható. A bélyegszelvényen ezúttal csak Izrael állam címere látható, felirat nélkül.

A 25. Függetlenségi nap tiszteletére 1973. május 3-án jelent meg bélyeg és bélyegblokk. Mindkettő 1,00 líra címletű, és a Függetlenségi nyilatkozat⁵⁴ a motívuma. A bélyegblokkon a Függetlenségi nyilatkozat teljes szövege látható, a bélyegen viszont csak az alsó része, az aláírásokkal. A bélyegszelvényen a 25. évforduló hivatalos logója látható, mellette csak angolul (!) „Izrael – a függetlenség 25 éve”.

A témában a következő bélyeg csak a 35. Függetlenségi nap tiszteletére jelent meg, 1983. április 12-én, de ezúttal ismét bélyegblokkal együtt. Mindkettő 25 sekel címletű, és Ja’akov Agam⁵⁵ magén Davidját ábrázolja. A bélyegszelvényen Izrael állam címere látható, mellette csak angolul (!) „Izrael – a függetlenség 35 éve”.

A témában a következő bélyeg (blokk) csak a 40. Függetlenségi nap tiszteletére jelent meg, 1988. április 19-én. A héber dátum szerint ez az 5748-as esztendő, amit leírva (mivel a betűk számokat is jelentenek, szöveggként) úgy is ki lehet olvasni, hogy „örülsz”, TiSzMaH. A 0,40 NIS címletű bélyegnek ez a négy betű/szám volt a bélyegképe. A mém, amely negyvenet is jelent, színes, míg a másik három fehér. Külön érdekesség, hogy a 40. Függetlenségi nap TiSzMaH motívuma volt az „Emlékezés napja” motívuma is. (A bélyeg szelvényén a CaHaL⁵⁶ jelvénye alatt héberül „Izrael harcai hősi halottainak emléknapja”, angolul csak „Emléknapi felirat.”) A bélyegblokk felső sávjában a „40 éve független Izrael” felirat olvasható héberül és angolul.

A bélyegblokk alsó sávjában a CaHaL fegyverne-
meinek jelvényei és a szlói láthatók.

A témában a következő bélyeg csak a 45. Füg-
getlenségi nap tiszteletére jelent meg, 1993. április
18-án. A 3,60 NIS címletű bélyegen egy régi met-
szet látható a Hurvat Rabi Jehuda Haszid zsinagó-
gáról. A neobizánci stílusban épült zsinagógát
Aszad Efendi török építész tervezte a zsidó negyed
askenáz közössége számára 1856-ban, aki eredeti-
leg a Templom-hegy mecsetjeinek felújítására érke-
zett Jeruzsálembe. A függetlenségi háború idején,
1948. május 27-én az óváros zsidónegyedének a fel-
számolása során a jordán légió katonái felrobban-
tották az épületet. A város újraegyesítése után a zsi-
nagógát évtizedekig nem állították helyre egyetlen
fővét kivéve. Mementóul szolgált azok emlékére,
akiket a jordán légió katonái a zsidónegyed felszá-
molása során lemészároltak. A bélyeg szelvényén
ez az ív látható, mellette a 122. zsoltár 6. versével:
„Könyörögjetek Jeruzsálem békességéért!” Végül
2003-ban mégis nekiláttak a zsinagóga helyreállítá-
sának. Ünneplés felavatására 2010. március 15-
én került sor.⁵⁷

Érdekes, hogy az ötvenedik évfordulón nem je-
lent meg bélyeg a Függetlenségi napnak címezve.
Ugyanakkor már 1997. december 23-án megjelent
az „Izrael 50. jubileuma, 1948-1998” bélyeg.
A „normál levél belföldre” értékjelzésű bélyeg képe
Gárdos Károly⁵⁸ karikatúrája: „Srulik”, a kibucnyik
kezében virággal, a háttérben az izraeli zászlóval.
A bélyeg szelvényén a jubileumi év logója.

1998. április 27-én jelent meg bélyeg „50 éve a
függetlenség kihirdetésének” névvel. Az 1,15 NIS
címletű bélyegen az a pillanat látható, amikor
David Ben-Gurion felolvassa a Függetlenségi nyil-
latkozatot Tel-Avivban a Dizengoff-házban. A bé-
lyeg szelvényén a jubileumi év logója.

A témában a következő bélyeg az 55. Független-
ségi nap tiszteletére jelent meg, 2003. április 27-én.
Az 5,90 NIS címletű bélyeg egy lengő izraeli zászlót
ábrázol, repülő színes cédulákkal, amelyek a leve-
gőben 55-t formáznak. A bélyeg szelvényén mind-
össze néhány színes cédula szálingózik...

A 60. függetlenségi napra 2008. április 28-án je-
lent meg bélyeg. Az 1,55 NIS címletű bélyeg jobb
alsó sarkában egy játszózó gyermek mintha sár-
kányt eregetne. Felette a „sárkány” egy magén
David, amelynek hosszú, tekeredő farka egy hat-
vanast formáz. A háttérben tűzijáték-rakéták dur-
rannak. A bélyeg szelvényén Izrael állam címere.
Körülötte héber, arab és angol nyelven a „60 éve
független Izrael” felirat.

Ugyanezen a napon megjelent egy hatbélyegű
kisív is a Függetlenségi nap tiszteletére. Mind a hat

bélyege 2,25 NIS címletű, de az elmúlt évtizedek
Függetlenségi napi plakátjaiból 6 különbözőt ábrá-
zol: az 1952-es plakáton kéveköttő és magvető asz-
szonyt látunk, utalva az ígéret beteljesedésére: „Íme
napok jönnek, ezt mondja az ÚR, és ott éri a szántó
az aratót, a szőlőtaposó a magvetőt. És a hegyek
musttal csepegnek, a halmok pedig megáradnak. És
hazahozom a fogságból az én népemet, Izraelt, és
felépítik az elpusztult városokat, és lakoznak ben-
nük.”⁵⁹ A bélyeg szelvényén a 60. évforduló bélye-
gének alapmotívuma látható, és „az 1952-es Füg-
getlenségi nap plakátja” felirat olvasható héberül,
arabul és angolul. Az 1965-ös plakáton a kisfiú ro-
hamsisakba ültetett virágokat locsol. A kép azt a re-
ményiséget sugallja (kilenc évvel a szuezi háború
után), hogy lassan eljön végre a béke ideje. A bé-
lyeg szelvényén a 60. évforduló bélyegének alap-
motívuma látható, és „az 1965-ös Függetlenségi nap
plakátja” felirat olvasható héberül, arabul és angol-
ul. A következő plakáton két oroszánt látunk, egy
virágmenórával, amelynek mindegyik virágkelyhé-
ben egy-egy héber betű olvasható, Jeruzsálem
héber nevének betűi. A bélyeg szelvényén a 60.
évforduló bélyegének alapmotívuma látható, és „az
1971-es Függetlenségi nap plakátja” felirat olvas-
ható héberül, arabul és angolul. Ha azonban a pla-
kát héber szövegét is kibetűzzük, kiderül, hogy a
20. függetlenségi nap, azaz 1968 ünnepi plakátja.
Ez a magyarázata annak is, hogy a nem egészen egy
éve újraegyesített Jeruzsálem címerállata a fő mo-
tívum. A következő plakáton megművelt parcellák
láthatunk, a távolban szépen épülő települések-
kel. A parcellák a plakát elején menórába fordulnak
össze. A menóra középső karjában héberül az ol-
vasható, hogy „és békét és nyugodalmat adok Izra-
elnek”.⁶⁰ A bélyeg szelvényén a 60. évforduló bé-
lyegének alapmotívuma látható, és „az 1981-es
Függetlenségi nap plakátja” felirat olvasható hébe-
rül, arabul és angolul. A plakát héber szövege sze-
rint viszont a 31. Függetlenségi napra készült, azaz
1979 ünnepi plakátja. A következő plakáton mint-
egy papírból hajtogatott hajót látnánk, amely a ten-
ger víztükrében magén Davidot formáz. Ujjongó
emberek sokasága száll le a hajóról, hiszen a ke-
mény brit korlátozások és a függetlenségi háború
bizonytalanságai után végre korlátozás nélkül, sza-
badon lehet alijázni. A bélyeg szelvényén a 60. év-
forduló bélyegének alapmotívuma látható, és „az
1991-es Függetlenségi nap plakátja” felirat olvas-
ható héberül, arabul és angolul. A plakát héber szö-
vege szerint viszont azt ünnepli, hogy negyven éve
szabad a korlátozás nélküli alija, és a 41. Függet-
lenségi napra készült, azaz 1989 ünnepi plakátja.
A 2006-os plakát hatalmas szívet ábrázol, amelyen

egy ösvény halad át. Az ösvénytől balra sivatagi táj, jobbra lombos fák patakkaival. Az ösvényen egy alak izraeli zászlót lenget. Az egész kép háttérében egy hatalmas magén David. Felül a felirat: „Haladunk a fejlesztés útján. A Negev és a Galil mindnyájunk szívében.” A felirat alul: „58 éve független Izrael. A Negev és a Galil fejlesztése jegyében.” A bélyeg szelvényén a 60. évforduló bélyegének alapmotívuma látható, és „a 2006-os Függetlenségi nap plakátja” felirat olvasható héberül, arabul és angolul.

Az ez idő szerint utolsó bélyeg a 70. Függetlenségi nap tiszteletére jelent meg, 2018. április 9-én. Az 5 NIS címletű bélyegen és szelvényén stilizált alakok és az élet sokszínűségét mutató szimbólumok láthatók. A bélyegen a „70 éve független Izrael” felirat olvasható héber, arab és angol nyelven. A bélyeg szelvényén Izrael állam címere.

Végigkövetve a Függetlenségi nap tiszteletére megjelent bélyegeket és üzenetüket, azt látjuk, hogy előbb folyamatosan „puhultak”, majd ritkulnak is.

A teljes izraeli bélyegkiadásban egyetlen motívum van, amely az első évtől, 1948-tól mostanáig minden évben megjelenik, mégpedig az őszi főünnepnek bibliai-vallási témájú bélyegsorai.

Hogy ez mennyire megtervezett vagy csak tudatalatti döntés, nem tudhatjuk. Azt viszont tudjuk, hogy Izrael népe a történelmének nagyjából egyharmadát tölthette hazájában, akkor sem mindig független államként, és a fennmaradó kétharmadban szétszóródva, sokszor üldözések között élt. A szekularizált és demokratikus Izrael bélyegkiadása azt a régi megállapítást tűnik felidézni, hogy nem is annyira a zsidóság tartotta meg a vallását, hanem a vallása tartotta meg a zsidóságot...

JEGYZETEK

- Hajdu Endre: *Bélyeggyűjtés*. Medicina, Budapest, 1971. 5., Otto Hornung: *Briefmarken*. Artia, Prag, 1972. 18.
- James Mackay: *Különleges bélyegek*. Solaris, Budapest, 1991. 9.
- Uo.. 910.
- Uo. 10.
- Nikodém Gabriella Szabó Jenő: *A magyar bélyeg története*. Kossuth Kiadó, Budapest, 2010. 13–14.
- Mackay 1991. 90.; Otton Gross – Kazimierz Gryzewski: *A bélyegek világa*. Móra, Budapest, 1984. 11–14.; Hajdu 1971. 6–7.
- „Sammler Woche” *Welt-Katalog*. München, 1921. 366–372. A *Michel-Europa-Katalog*, Band 6. 294–300. szerint 101 bélyeget.
- Michel – Nordamerika*. Unterschleissheim, 2011, 276–279.
- Zumstein Briefmarken Katalog*. Bern, 1934. 124–125.
- Mackay 1991. 93.

¹¹ *Michel – Nordamerika*. 280.

¹² Nikodém–Szabó 2010. 53–54.

¹³ *Magyar Posta és illetékbélyeg katalógus /A magyar bélyeg rövid története*.

¹⁴ Dr. Fésűs László: A magyar mezőgazdaság bélyegeken. *Bélyegvilág* 2010/1. 7.

¹⁵ קטלוג בולי ישראל תש"ח-ה'תשע"ו – Mivel a bélyegeket minden esetben a katalógusból hivatkozom, a továbbiakban nem fogom külön jelölni.

¹⁶ Hertz: *Deuteronomium*.

¹⁷ הספר הלבן הראשון (צ'רצ'יל) 1922

הספר הלבן השני (פאספילד) 1930

הספר הלבן השלישי (מקדונלד) 1939

¹⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/Shaul_Tchernichovsky

¹⁹ <https://www.ushmm.org/wlc/hu/article.php?ModuleId=10005131>

²⁰ https://de.wikipedia.org/wiki/UN-Teilungsplan_für_Palästina

²¹ Arnold Krammer: *The Forgotten Friendship – Israel and the Soviet Bloc 1947–55*. Urbana, 1974. 54–61.

²² Az izraeli függetlenségi háború az ENSZ-szavazást követően 1947. november 30-án kezdődött az arabok támadásával, még a brit erők jelenlétében. A brit mandátum 1948. május 14-én járt le. A függetlenségi háborút 1949. július 20-án zárta le a fegyverszüneti egyezmény, amelyet utolsóként Szíria írt alá.

²³ http://www.irgon-haagana.co.il/show_item.asp?levelId=59996&itemId=48414&itemType=3.

²⁴ http://www.damada.co.il/topics/israel/db/kastel_np/kastel_np.shtml.

²⁵ <http://www.yadmor.org.il/cgi-webaxy/item?271>.

²⁶ <https://degalia.org.il/en/degalia-homepage/war-of-sovereignty/>.

²⁷ <http://www.israeldefense.co.il/he/content/>

כיבוש צפת-במלחמת העצמאות--הישג מבצעי

²⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/Yehi%27am_Fortress_National_Park.

²⁹ http://www.hahagana.org.il/show_item.asp?levelId=59996&itemId=48397&itemType=3.

³⁰ http://www.irgon-haagana.co.il/show_item.asp?levelId=59996&itemId=48376&itemType=3 és https://he.wikipedia.org/wiki/הקרב_על_קיבוץ_גשר.

³¹ https://hu.wikipedia.org/wiki/Titus_diadalíve.

³² A héber szó pontos fordítása „talált virág”, vagyis nem termesztették, nevelték, hanem magától nőtt a természetben. Így a „talált virágok” bélyegeken való megjelenítése azt is jelentheti: Izrael hőseit senki nem hősöknek nevelte... de a helyzet hősöket talált bennük...

³³ https://en.wikipedia.org/wiki/Pancretium_maritimum.

³⁴ [https://hu.wikipedia.org/wiki/Ligetszépe_\(növénynemzetiség\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Ligetszépe_(növénynemzetiség)).

³⁵ <http://www.wildflowers.co.il/hebrew/plant.asp?ID=87>.

³⁶ <https://hu.wikipedia.org/wiki/Tengerihagyma>.

³⁷ <http://www.wildflowers.co.il/hebrew/plant.asp?ID=19>.

³⁸ <http://www.wildflowers.co.il/hebrew/plant.asp?ID=2>.

³⁹ <http://www.tevahadvarim.co.il/2014/11/alcearosea/>.

⁴⁰ http://www.hamichlol.org.il/צבעוני_השרוק

⁴¹ <http://www.mekorot.co.il/Heb/newsite/Projects/NWC/Pages/TheNationalWaterCarrier.aspx>.

⁴² Nevük egyébként az egység, vagy fegyvernem emlékművén is szerepel, az összes áldozat között. De mivel a közösségük is emelt külön emléket, csak nekik, az is helyet kapott az emlékhelyek sorában.

- 43 https://he.wikipedia.org/wiki/בּוֹל_יוֹם_הַזִּיכּוֹן
- 44 <http://www.tourisrael.org.il/content/סיפור-מצד>
- 45 Szó szerint „felmenés”. Ez jelenthet egyszerű felfele haladást, a zsinagógában a Tóra-olvasó asztalhoz való felmenetelt, és a Szentföldre, illetve Jeruzsálembé menetelt is. (Mivel a tengerpartról csak felfele lehet haladni.) Leginkább ez utóbbi folyományaként ezzel a szóval jelölik a szét-szórásban élő zsidók Izraelbe települését is. A bélyeg ebben az értelemben használja, ahogy a letelepedést is az őshazába hazatelepülő zsidók letelepítésére.
- 46 <https://redlist.parks.org.il/taxa/Orchis%20laxiflora/>
- 47 https://hu.wikipedia.org/wiki/Mocs%C3%A1lri_kosbor
- 48 <http://www.wildflowers.co.il/hebrew/plant.asp?ID=109>
- 49 <http://flora.org.il/plants/luppil/>
- 50 Az emlék-kisív szegélyein a Jeruzsálem felirat olvasható, felváltva héberül és angolul.

- 51 Az Apostolok Cselekedetei 7,58-hoz kapcsolódó egyházi hagyomány nyomán.
- 52 Apostolok Cselekedetei 3,2. Károli Gáspár fordításában.
- 53 Az emlék-kisív szegélyein ez úttal is a Jeruzsálem felirat olvasható, felváltva héberül és angolul.
- 54 <http://main.knesset.gov.il/About/Occasion/Pages/IndDeclaration.aspx>.
- 55 https://en.wikipedia.org/wiki/Yaacov_Agam.
- 56 A CaHaL mozaikszó „Izrael Védelmi Hadereje” rövidítése.
- 57 https://en.wikipedia.org/wiki/Hurva_Synagogue Lásd még: Dr Élijahu Jesurun, Jeruzsálem térben és időben.
- 58 https://en.wikipedia.org/wiki/Kariel_Gardosh
- 59 Amosz 9,13–14. Károli Gáspár ford.
- 60 II. Krónikák 22,9. Károli Gáspár ford. Kiragadott részlet Dávid fiához, Salamonhoz intézett beszédéből.

